СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Ч. 189. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер 14. серпня 1924. — VOL. XXXII. — No. 189. — Jersey City, N. J., Thursday, August 14, 1924. — THREE CENTS

Демократи заповідають побіду для Дейвиса.

КЛЕРКСБОРҐ, В. Ва., 12. серпня. — Демократичний кандидат Джан В. Дийвис виїхав відси до Ню Йорку о год 5-ій по полудни.

Перед відїздом розмовляв він з усіми членами Демократичного Національного Комітету, котрі його запевнили про повну згоду у проводі партії і про негайну живу виборчу кампанію в цілій Америці.

На основі вістий з усіх сторін краю демократичні лідери заявляють, що промова Дейвиса богато скріпила його вигляди на побіду при президіяльних виборах.

Голова Демократичного Національного Комітетй Клем Л. Шейвер виїздить до Шикаґо отворити там демократичну головну кватиру на Середній Захід.

Ситуація в Середньому Заході і на Заході, як відтам повідомляють поправляється в користь демократів. Заповідають, що демократи здобудуть Огайо і Норт Дакобу та Савт Дакобу.

Перед відїздом до Ню Йорку Дейвис оголосив теж спеціяльну подяку громадянинам міста Клерксборґ за сердечне принятя.

ГАЙЛЕН ВЖЕ ЗА ДЕЙВИСОМ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 12. серпня. — Мейор міста Ню Йорку Джан Ф. Гайлен завивя був по номінації Дейвиса, що він здержеться зі своєю заявою, чи буде підпирати Дейвиса, до його кандидатської промови, як що вона буде йому по нутру, так він підіпре його кандидатуру.

Сьогоня по виголошенню Дейвисом його кнадидатської промови явилися у Гайлена представники тутешньої преси і спиталися про його задержану відповідь щодо відношення до кандидатури Дейвиса.

Мейор Гайлен відповів:

„Я буди підпирати Дейвиса засади, які видвигнув він у своїй промові, добрі і промовлять до сих, що дбають про людяність у правлінню. Коли їх переведеться в життє, так се богато пособить для економічного поступу і добробуту народу".

БРАЄН ЗА ДЕЙВИСОМ.

ВАШИҐТОН, Д. К., 12. серпня. — Бушиий державний секретар, а тепер відомий проповідник з Маемі, у Флориді, Виллием Дженнґс Браен сказав, що кандидатська промова Джана В. Браена знаменита.

Кожде речення, кождий рядок, кожде слово, сказав він, отверте, ясне й сміле. Його промова на скрізь темократична і без сумніву поступова. Вона заапелює сильно до всіх демократів, а приєднає і ліберальних републиканців під наш прапор, говорив він дальше додаючи на кінці, що промова Дейвиса дасть демократам весь зміст і гасла, яких вони потребують до аґресивної виборчої боротьби і успішного її висліду.

СЕНАТОР АНДЕРВУД ЗА ДЕЙВИСОМ.

БЕРМИНҐЕН, АЛАБАМА, 12. серпня. — Бувший демократичний кандидат на президента Злучених Держав, сенатор Алабами, Оскар В. Андервуд, заявив, по прочитанню кандидатської промови Джана В. Дейвиса, що він сю промову одобрює, що в ній кандитат висловив основні засади демократичної партії.

Особливо одобрює Андервуд заяву за монополем народу а не одиниць у використанню і розвиттю природних скарбів держави.

Також звертає увагу на се, що Дейвис слушно підніс заміт, що републиканці своєю тарифою накладають мито на заграничні товари, щоби через дорожню стягнути гроші з публики для тутешніх великіх фабрикантів.

СЕНАТОР РІД ЗА ДЕЙВИСОМ.

КЕНЗЕС СИТІ, МИЗУРИ, 12.серпня. — Сенатор Джеймс А. Рід, з Мизури, заявив, що по прочитанню кандидатської промови Дейвиса постановив підперти його з усіх сил.

Особливо подобалось йому се, що Дейвис не заявляся за Ліґою Народів, але оставляє народови до вирішення, чи Америка має туди належати.

АМЕРИКА НЕ ХОЧЕ РАДИТИ НАД АЛІЯНТСЬКИМИ ВОЄННИМИ ДОВГАМИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 12. серпня. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що Америка не візьме участи в пропонованій аліянтами конференції у справі воєнних довгів аліянтів.

Теперішна републиканська адміністрація радо годиться взяти участь в аліянтській конференції для вирішення справи про „воєнні відшкодовання" Німеччини для них, бо має також претенсії до тих відшкодовань, але не хоче брати участи в конференції у справі воєнних довгів аліянтів, бо вона вважає, що аліянти повинні вирішити взаємні довги між собою самі, а Америці довги віддати.

НЕДУГА СЕНАТОРА.

БРИСТОЛ, Р. АЙ., 12. серпня. — Тут занедужав тяжко сенатор Ле Барон Б. Колт.

ЗЛИВА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 12. серпня. — Нині була в Ню Йорку і в дальшій околиці небувала злива, яка проломила кількадневу спеку. Злива тревала від ночі з понеділка на второк до 3-ої години сполудня у второк.

Злива залила улиці і перемінила в потоки.

В Ню Йорку, Бруклині і околиці наробила чимало шкоди і спинила комунікацію.

Наслідком сеї зливи нині температура впала до 64 степенів.

ПРИНЯТТЄ О. ПРОТОЄРЕЯ БОЖИКА ДО ГР.-КАТ. ЦЕРКВИ.

В день празника св. Володимира і Ольги відбулося у Винніпеґу, в Канаді, в українській прокатедральній церкві при улиці Мек Ґреґор при великім здвизі народа торжествене принятть православного священника, о протоерея П. Божика православного священника з Буковини до грецько-католицької церкви.

Уведеннє перепровадив парох прокатедральної церкви о. Петро Олексів. Після прилюдногоісповідання віри епископ Будка приняв о. Божика офіціяльно до звязи українського греко-католицького клиру в Канаді.

Відтак о. Божик відправив Службу Божу, при якій діяконував о. проф. Турула а прегарну проповідь виголосив о. Іван Бала з Йорктону. Співав парохіяльний хор під проводом п. Мороза.

По Службі Божій відбувся в парохіяльній галі спільний парохіяльний обід. Обовязки господаря повнив Олексів. При обіді промовив коротко епископ Никита, почім забрав голос о. Божик і, зясував коротко причини свого переходу на лоно католицької церкви.

ЯПОНСЬКИЙ ТЕАТР.

Французький публіцист Льорин, який провів, якийсь час у Токіо, подає в своїх статтях про японський театр цікаві подробиці. Японський театр ріжниться нині ві европейського лише тим, що льожі прибрані китицями квітів, що глядачі мусять у ґардеробі зміняти черевики на капці і що всі головні жіночі роле грають мущини. Японська публика не любить оперeток ні фарс. З европейських драматичних авторів найчастійше дають песи Ібзена Шоа, Метерлінка, Уайлда, Толстого, Чехова, Гавптмана, Судермана та Андреєва.

НЕЩАСТЯ В КИТАЮ ТА ЯПОНІЇ.

У китайських провінціях Гоэн Гунан і Кіянґсі величезні повені. Ріка Янґо залила торговельний центр Китаю аж до Пекіна. Сотки сіл щесли. Жертви в людях на десятки тисяч; Пекін зовсім відрізаний від решти краю. Катастрофа спала на найбогатші частини краю і знищила збір збіжжа бавовни, тютюну, а вода залила деякі копальні. Місто КалҐанґз 75000 населення зовсім знищене. Одночасно повторився землетрус у Японії, в 30 милях від Токіо. Населення покидає рідні міста та втікає. Нещастя в Китаю можуть зміцнити народне повіря, що це природно, бо Китай кінчає т. зв. ... добу, яких кожна обіймає 50 разів по 12 місяців. Такий рахубок календаря заведено там ще 4500 літ тому і саме тепер приходить кінець одної такої „доби".

ВІДГУК СПРАВИ ДІТРІХА І СОЛОНЕНКА.

За „антидержавну аґітацію" у мнимих виступах проти засуду Дітріха і Солоненка арештовано Івана Гука і Володим. Коника. Арешт спричинив підкомісар поліції Конарскі, що від довшого часу переслідує Івана Гука зльокавтованого урядника бувшого намісництва всякими безосновними доносами, ...

ЕПИСКОП БОГАЧЕВСЬКИЙ ПРИЇЗДИТЬ В ЧЕТВЕР.

Епископ др. Константин Богачевський приїде до Ню Йорку кораблем Мавретанія в четвер, 14. с м. о 5-ій годині вечір.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ В ДАНЦІҐУ.

Українська молодіж, що студіює на техніці в Данціґу, влаштувала, дня 17. м. м. в найбільшій салі Данціґу „Шіценгавз" концерт українських Пісень, що мав великий успіх. Співав хор студентський в ч. 24 людей під проводом студ. М. Бокоємського при акомпаніяменті студ. В. Давидовича і студ. Юр. Мохнацького. Солістами виступали студ. І. Пясецький, студ. С. Шматера (скрипка) і студ. В. Давидович. (флігельгорн). Відспівано твори Гайворонського, Стеценка, Ніщинського, Ніжанківського і Мендельзона та народні пісні в укладі Ф. Колесси, Лисенка, Гайворонського, Лопатинського і Людкевича. У виданій програмі концерту подано на німецькій мові короткий зміст і характеристику кожної пісні, що з признанням підносить місцева німецька преса у своїх теплих рецензіях про концерт, який на чеcленно зібрану німецьку публику зробив дуже гарне враження. На концерті явилося богато представників з кол музичних, політичних і професорських, між иншими ректор техніки проф. Зоммер. Очевидно явились численно і німецькі студенти, що до своїх українських товаришів відносяться все з повною симпатією.

ГАРНИЙ ВІК.

Перський шах Гарун Аль Абдуль Гамид II. має нині 157 (?) літ. Він залищив у Теґерані своїх 14 жінок і 25 дітей і відпочиває у шпиталі робітничого дому в Анґлії, в місті Лятон. Молодечий старець розтратив у своїй европейській подорожі всі гроші і чекає в англійськім захисті, поки йому прийдуть нові, на поворот до краю.

ЗМЕНШЕННЯ СОНІШНОГО СВІТЛА ПРИЧИНОЮ САМОВБИВСТВ.

Досліди переведені з нагоди самовбивства електротехніка Франка Кента в Анґлії, доказали, що впав жертвою тяжкої неврастепії. Маґістрат росписав був анкету в справі частих самовбивств у Анґлії. І дійшли до висліду, що причиною великої скількости смаовбивств є майже все мряка. Вона має погубний наслідок на вдачу людей, яким треба дуже богато сонця.

ЛЕНІНІВ ІНДЕКС.

По звідомленням російських часописів уложила Ленінова вдова, Крупская, спис книжок, котрі зі становища Ленінізму є противні його науці і тому є шкідні. Після спеціяльної конференції, яка відбулася в тій справі, заборонено в Росії такі книжки: „Батьки і діти", „Рудин" Турґенева, „Чорт" й „Ідіот" Достоевського, „Воскресення" й „Анна Кареніна" Толстого, „Обломов" Ґончарова, кілька творів Андреєва й Григоровича, всі твори Ґусева-Оренбурського про православне священство. З наукових і історичних творів заборонені ці, котрі є противні Леніновому матеріялізмови, як і всі книжки що в позитивному змислі уживають поняття Бого. Всі книжки муситься усунути із шкіл і публичних бібліотек. Для цієї цілі створено спеціяльну комісію, котра вестиме постійну контролю і розглядати спутні справи.

ВЕЖА АЙФЛЯ.

На т. зв. Марсовім полі у Парижі, колишній площі для маневрів, стоїть найвищий памятник у світі, високий на 300 м., Вежа Айфля. Збудована вона в 1889 р. на всесвітню виставу; вся вона і заліза складена з 12.000 механічних частин зеднаних між собою при помочі 2,500.000 шруб. Щойно сього року рішили її помалювати, щоб злізо покрите ржою не псувалось. Праця почалась у марті і скінчиться при кінці серпня. Треба буде на ній 30.000 кґ. лякеру і 500.000 франків.

СКАНДАЛ У ВЕРСАЮ.

Австрійське фільмове товариство вислало своїх шість акторів до Версалю для знимок фільми. Німецькі артисти зуміли обійти всі закони і зааранжували на протязі кількох годин гру призначену для кіна, при численній співучасти нанятих артистів і великім натовпі публики. Одначе фільма була на стільки не моральна (хороводи необраних німф) що мусіла інтервеніювати поліція. Скандал став ще більшей, коли виявилось, що німецькі артисти розпоряджаються у Версальськім парку, мов у себе дома. Їх арештовано за злочин проти публичної моралі.

ЛЕНІН, ЛЕНІН І ЩЕ РАЗ ЛЕНІН.

Можна сказати, що Москалі чисто звихнені на пункті Леніна. Рада якогось міста вислали до Москви петицію, щоб семий день тижня, день відпочинку назвати не неділею, а днем Леніна.

Селянство виконає засуд смерти над большевиками.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Чужинці, що недавно відвідували Росію і вернулись, пізнавши тамошні відносини, кажуть, що большевицька влада засуджена на смерть, яку виконає селянство.

Селянство, се основа Росії, бо воно творить 90% населення, але під советською владою не має жадних прав лише обовязки покривати видатки сеї влади і терпіти її сваволю і неволю.

Селянство ненавидить большевицьку владу з усієї душі, тільки воно незорґанізоване і зовсім не готове до якоїнебудь чинної акції проти влади, що держиться при помочі військової і поліційної фізичної сили.

Большевицька влада се добре знає і розуміє і тому старається приєднати собі селянство, але її заходи спізнені. Селянська маса при першій політичній заверусі однодушно виступить проти большевиків і затопить їх у безмірній ненависти, якою палає до них і яку покищо насилу у собі здушує.

ЩЕ ТОРГУЮТЬСЯ.

ЛОНДОН, 12. серпня. — Тутешня конференція для справи пляну Доса вижидає на порозуміннє між Французами і Німцями у справі речення усунення французьких окупаційних військ з Рурщини, одначе ще досі обі сторони не дійшли до порозуміння. Французи стоять при своїм, що вони опорожнять Рурщину до року, а Німці при своїм, аби Рурщина була опорожнена до пів року.

ЕРРІО БУДЕ НА ЗБОРІ ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 12. серпня. — Французьке правительство повідомило ґенеральний секретаріят Ліґи Народів, що премієр Едуар Ерріо візьме участь у Зборі Ліґи Народів, який зачнеться на другий місяць.

Кромі того у французькій делеґації до Ліґи Народів будуть: бувший премієр Арістід Бріян, бувший премієр Леон Буржуа, бувший міністер просвіти Анрі (Генрих) де Живенель, і провідник соціялістів Поль Бонкур.

НАЙСЛАВНІЙШІ ПОЛІТИКИ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 12. серпня. — Одна тутешня тижнева ґазета розписала конкурс через голосованнє читачів на 10 найславнійших політиків Великої Британії.

В голосованню перше місце одержав (дістав найбільше голосів) Давид Лойд Джордж, а за ним ідуть: Ремсей Мекданелд, Герберт Есквит, лорд Балфор, Стенлі Болдвин, Винстон Чорчил, лорд Беркенгед, сер Джан Саймон, Артур Гендерсон і Дж. Г. Томас.

ЗМІНИ В НІМЕЦЬКІЙ АМБАСАДІ.

ЛОНДОН 12. серпня. — Німецька делеґація на тутешню аліянтську конференцію повідомила Американців, що німецький амбасадор у Вашинґтоні Відфельдт, уступає і покине се становище при кінці вересня с. р.

На його місце прийде імовірно бувший премієр Куно або амбасадор в Японії Зольф.

ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ УСТУПАЄ?

ЛІВЕРПУЛ, Анґлія, 12. серпня. — Тутешній дневник Повст одержав відомість з Мадриду, столиці Еспанії, що в Еспанії настала важка політична кріза.

Там заноситься на уступленне диктатора Прімо де Рівери, а владу має обняти конституційне правительство. Говорять навіть про замір короля Альфонса зректися престола.

БОЛЬШЕВИЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ В ПОРТУҐАЛІЇ.

ЛІСБОНА, столиця Портуґалії, 12. серпня. — Вчера вечір хотіли тут комуністи викликати революцію.

Вони кинули кілька бомб, які вибухли, але не спричинили жадної шкоди.

Поліція арештувала кількох виновників і привернула спокій.

БАЛКАНЦІ СКАРЖАТЬСЯ НА БОЛГАРІЮ.

ПАРИЖ, 12. серпня. — Тутешній дневник Матен пише, що правительства Греції, Юґославії і Румунії звернули увагу аліянтів, що Болгарія нарушила договір з Неї, покликуючи до військової служби 4,000 добровольців.

Сі три правительства признають, що теперішньому болгарському урядови Цанкова грозить революта аґраріїв і комуністів, але се, кажуть вони, не оправдує покликанне добровольців під оруже.

РАДІЧ ПРИЇХАВ З МОСКВИ ДО ВІДНЯ.

ВІДЕНЬ, 12. серпня. — Провідник хорватської републиканської партії Стефан Радіч приїхав сюди, хоч віденська поліція заборонила йому тут пробувати.

Радіч заявив, що австрійський консулят в Москві дав йому візу на пашпорті для переїзду через Австрію, та що він думає, що нове правительство Юґославії не буде домагатись викинення його з Австрії. Тому викиненне він вважав би ворожим виступом Австрії до нього.

Він гадає тут остатись поти, поки не дістане дозволу на свобідний приїзд до Юґославії.

В НІМЕЧЧИНІ ҐАЗОЛІНА ПО $2.00 ЗА ҐАЛЬОН.

БЕРЛІН, 12. серпня. — Тут ґазоліна вдесятеро дорозша як в Америці. Один ґальон стоїть два доляри. З уваги на те лиш богаті люди можуть собі позволити їздити автомобілями.

ЛЕТНИЦТВО В ЯПОНІЇ.

ТОКІО, столиця Японії, 12. серпня. — Японський міністер шляхів згодився на домаганне Авіяційного Бюра призначити на цивільне летництво в Японії 25,000,000 ен ($12,500,000).

mutilated

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Промова Дейвиса.

Демократичний кандидат на президента Злучених Держав Джан В. Дейвис виголосив 11-ого с. м. в Клерксборґ, В. Ва., кандидатську промову, якою представив кількадесяти міліонам виборців свою програму, з якою увійшов би до Білого Дому, коли віддадуть йому дня 4-ого падолиста с. р. свої голоси.

Сею промовою став він відомий міліонам горожан Америки яко політик і кандидат на президента. Став також відомий яко щирий демократ і поступовець.

Досі його ширша публика знала яко одного з найперших адвокатів в Америці і яко бувшого амбасадора в Анґлії. Знали теж, що він демократ. Але думали, що він демократ правого крила, консервативного, котрий накладає з фінансістами з Вол Стріт. Тепер же, по клерксборській промові, публика мати-ме про нього інше і ліпше понятте. Вона тепер вважати-ме його поступовцем і зверне свої симпатії для його кандидатури. Сього можна сподіватись хочби по заявах лівих і радикальних демократів, як мейор міста Ню Йорку Гайлен, як бувший державний секретар Виллием Дж. Браен, як сенатор Рід і другі. Промова Дейвиса приєднала їх для його кандидатури і вони готові її підперти і для неї працювати.

Яка-ж се програма?

Дейвис заявився проти републиканської тарифи, яка при помочі високого мита на ввожені товари придбала скарбови міліони долярів, але натомісць з кишень публики витягнула 5 разів стільки для американських фабрикантів, котрі так мали змогу поставити високі ціни на свої продукти.

Дейвис заявився за правами орґанізуватись і боротись для робітництва, себто за правами юній, і за демократизмом в промислі як і в правительстві.

Він виступив проти приватного монополю в Америці, а за народнім (державним чи стейтовим, або муніципальним, себто громадським) у використанню промислу і природних скарбів краю.

Далі заявився за місцевою самоуправою (стейтів і громад), а проти сцентралізованої (федеральної) бюрократії.

В його програмі є теж зменьшенне доходового податку і постепенне оподаткованне після висоти доходу.

Важним моментом у його промові є теж осудженне підкупности і продажности републиканської адміністрації, а введенне чесности в правительстві держави, щоб серед народу привернути до нього довіре.

У заграничній політиці він сказав, що демократична адміністрація не буде ховатись від світа за три-милеву межу як адміністрація небіщика Гардинґа і його наслідника Кулиджа, але або буде брати участь явну і славну, або ніяку.

Справу Ліґи Народів оставив до вирішення виборцям.

Ся програма демократичного кандидата не може задоволити всіх, бо такої програми нема, але вона безперечно заапелює до серця і розуму міліонів горожан і горожанок Америки, і якщо виборча акція буде переведена як слід, то запевнить йому побіду.

ПРО ПОЛЬСЬКІ СУДИ

Український посол Степан Маківка (з Холмщини) у своїй промові минулого місяця в польському соймі так говорив про польські суди:

В Польщі незалежних судів нема. Польські суди є зброєю уряду, при помочі, якої уряд бореться з опозицією, а також з українським народом. Польські суди стероризували український народ. Суди без жалю карають Українців навіть тоді, коли сі люди Богу духа винні.

Як приклад такої кари може служити вирок Більського окружного суду у справі Прилепи. Прилепа мав справу з часів виборчої акції. Свідки доказали, що Прилепа не винен. Прокуратор зрікся оскарження, а суд присудив йому 4 місяці арешту. Другий випадок в тім суді. Не вважаючи на те, що свідки не ствердили, що Панасюк вів протидержавну аґітацію, а тільки на предложенне місцевого польського ксьондза і команданта місцевого [illegible] постерунку суд переконуеться про вину Па[illegible] його на 4 роки вязниці.

Польська прокураторія без жалю нищить українську пресу. Здається нема ні одної української ґазети, яка би не була сконфіскована пару разів у тижні.

По[illegible] суди завсіди ста[illegible] на боці обшарників, коли йде боротьба робітників з обшарниками за поліпшенне свого биту.

О[illegible] карають, а то й зовсім не звертають уваги на адмін[illegible] проступки урядників, але за те за політичні дрібниці карають зі всією суворістю. Суд інакше судить пана, а інакше селянина і робітника.

Протест французьких учених має в собі лише соту частину того, що робиться в польських вязницях (Голоси з права: Неправда! Брехня! Лож!) з народніми меншостями. Цей протест ми вітаємо, як перший голос правди заграницею про Польщу. Не маючи довіря до міністра справедливости, а також уважаючи, що на українських землях богато вязниць і що ці землі обернуться і так в недалекому часі в загальну вязницю для українського народу, ставлю в імени українського клюбу внесенне на скресленне з буджету 168.200 золотих, які призначені [illegible] вязниць.

Про економічне обєднаннє.

(Дискусійна стаття).

(Допись з Косова, у Галичині).

Програну оружну боротьбу завдячуємо у великій мірі також недостачі власного промислу. Тому не диво, що в останніх часах досить часто чується клич: здобуваймо міста, розбудовуймо свій власний промисл. Досі міста на українських землях по цей бік рижської смуги серед моря українських сіл заселені чужим елементом. Причини цього явища ріжні. Та найголовнійшою причиною цього це те, що торговлю і промисл захопили в свої руки чужинці.

В останніх літах виринають то тут, то там в більших містах українські промислові підприємства. Майже всі вони находяться заледви в пеленках. Кожде таке підприємство серед конкуренції чужих пробоюється і поки що мусить проборюватися само, бо досі в напрямі розвитку та піднесення власного промислу нема плянової акції, продуманої відповідною установою громадянства. А потреба такого орґану, що обовязувавби все економічне життя на українських землях, дається під теперішню хвилю так само прикро відчувати, як на політичній ділянці потреба працездатної і авторитетної Верховної Ради. Істнуючі досі українські промислові підприємства, находяться, як вже вище сказано, заледви в зародку; хоча в богатьох місцевостях істнують природні дані для розвою ріжних галузей промислу, а брак тільки капіталу. Як що повставби центральний економічний орґан, то він мігби багато помогти істнуючим українським промословим підприємствам, щоби їх видобути з тої зародкової стадії; він мігби також спрямовуванням капіталу в місцевости з відповідними даними для розвою тих чи иньших галузей промислу причинитися багато до повстання нових промислових підприємств.

Возьмемо, як приклад — Косів, та повіт. Тут маються природні дані для успішного розвою таких галузей промислу: килимарство, яке вже по двох літах істнування дає гарні висліди і вигляди на чимраз кращий розвій, ткацтво, кушнірство, гончарство, цегольняний та бетоновий промисл, гарбарство, виріб мила, та сукна, вапняний промисл, тартак, виріб меблів, молочарські вироби — передівсім бриндзя і сири, овочеві вироби, як мармоляда, та овочеві вина і перерібка гірських ягід, нафтовий промисл, різьбарство та мосяжництво; крім цьбого, можна уладити лічниці підприємства, як санаторії для хорих на груди, та використати для лічничих цілей сірчану і залізну воду. Давнійше істнувала в Косівщині копальня срібла; можна прослідити природні дані і цеї галузи промисловости, та її розвинути.

Як бачимо на прикладі Косівщини, вже в одному тільки повіті істнують природні дані для ріжних галузей промислу. Бракує тільки капіталу для урухомлення їх, та відповідного орґану, який пляново проводивби це. А повітів з природними даними бодай одної галузи промислу найшлобся на українських землях багато.

Завданням того центрального економічного орґану, назвім його „Українською торговельно-промисловою радою" чи „Українська економічна рада", було би обєднувати, та оживляти ціле економічне життя на українських землях, а то через:

1) Посередництво між тими українськими громадянами, що хотілиб льокувати свої капітали в українському промислі і між українськими промисловими підприємствами;

2) Прослідживання природних даних в поодиноких місцевостях для розвою тої, чи иншої галузи промислу;

3) Уділювання інструкцій;

4) Вишукування ринків збуту.

Подаємо тут тільки найзагальнійші напрямні діяльности центрального економічного орґану.

Заходить питання, в який спосіб мав би він повстати. На нашу думку — найповажнійші економічні інституції, як Ревізийний Союз, Народня Торговля, Дністер, Кредитовий Союз, Зем. Банк Гіпотечний та Сільський Господар на анкеті своїх делеґатів повинні покликати до життя ініціятивний комітет, який підготовив би зїзд делеґатів всіх українських економічних установ. На цьому Зїзді вибрано би центральний економічний орґан, та означеноб точно його круг ділання. Означення складу і скількости членів центрального економічного орґану належалоб до підготовчої праці ініціятивного комітету.

Створення такої інституції на українських землях булоб корисне ще й тому, що Українці в Америці радо поспішилиб зі своїм капіталом для піддержки рідного промислу в старому краю, колиб бачилиб плянову і орґанізовану працю на тім полі. Обєднання українських орґанізацій в Америці моглоб через окрему секцію перейняти функції центрального економічного орґану в старім краю, та вести їх цілком самостійно в Америці. Оба ці орґани оставалиб в тісному контакті зі собою. — Завданням цеї інституції в Америці булоб головно концентровання капіталу американських Українців у себе, та віддавання його в міру потреби і розвою краєвого промислу до диспозиції центрального економічного орґану в старім краю. Ця інституція засягалаб рівнож інформації в краєвім центральнім економічнім орґані що до виглядів, та рентовности підприємства, яке основується та умовин льокацій капіталу, як також солідности людей, які взялися до підприємства, щоби мати запоруку, що туди спрямований капітал не запропаститься. Крім цього велику прислугу віддавалаб ця інституція в пропаґанді виробів рідного промислу в Америці через вишукання ринків збуту і взагалі навязання торговельних зносин між старим краєм і Америкою.

Щоби зілюструвати, які добрі висліди дає плянова, орґанізована праця на полі промислу — досить вказати на спілку „Гуцульське Мистецтво" в Косові, яку основано в 1922 р. завдяки кільком громадянам в Косові. Спілка постановила собі за завдання піднести з занепаду гуцульський домашний промисл, та працює в тому напрямі і консеквентно, бо в останньому часі робляться підготовні кроки для заснування фахової школи гуцульського домашного промислу, в якій вишколювано би в першій мірі сиріт на ремісників. — Основний капітал виносив початково мп. 2,000.000; опісля побільшено його в два рази. Нині майно спілки та оборотовий капітал представляє вже поважні цифре. — Спілка затруднює у себе 1 директора, 1 практиканта, [illegible] робітників та 15 учеників. — Капітал ренту[illegible] поважні цифри. — Спілка занялася з початку тільки килимарством і в цьому напрямі здобуває вона нині вже заграничні ринки. В останньому часі приступила до другої галузи промислу — столярства. —

До часу утворення комітету, української торговельно-промислової ради, чи української економічної ради уділяє всяких інформацій Др. Петро Рондяк, адвокат в Косові коло Коломиї.

Др. Рондяк, Лев Глинка.

ДОПИСІ.

БОСТОН, МАСС.

Збірка на делеґацію.

Дня 20. липня 1924 відбулось у нас віче в справі делеґації на Зїзд Ліґи Народів в Жиневі. Нема потреби дармо забирати богато місця в часописи, щоби переповідати се, що говорене було на вічу. По промові о. Йосифа Пелеховича та других громадян зібрано на сю ціль $55.50 та рішено вислати до „Обєднання". Крім того ухвалено і вислано 100 дол. на руки Земельного Банку у Львові, щоби розділити на три части, а то на „Рідну Школу", інвалідів та сироти. Вічевики обговорювали справу тай заявили, що справа так важна, а так якось пиняво іде, що ніби або сей Зїзд відбудесь або ні, або треба сеї делеґації або і без неї обійдеться. Тому ми висилаючи свою лепту на сю ціль, кличемо до вас, відділи Союза, Провидіння та комітети допомоги краєви. Ви завсіди ідете із помочию кождій справі. Скликуйте збори і віча. „Обєднанне" дало заклик, щоби кожда місцевість дала всего 25 дол, а це вистарчить на покриття коштів. Се може зробити кожда найменша громада.

Слідуючі особи зложили свої жертви: М. Перцак $3; М. Камінський, Д. Кузь, Г. Петрейко, І. Чічко, Марія Зварич і Й. Берелицький по $2; Іс. Зінковський, А. Івашків, Г. Солтис, М. Бідак, О. Яворівський, Д. Сілінський, Г. Музика, Л. Гриценко, Д. Юськів, Г. Крикливець, М. Луцик, П. Завальнюк, П. Бедзінський, П. Боднар, Олена Музика, о. Й. Пелехович, І. Теличин, П. Ярошевський, Н. Давискиба, Катерина Ляшкевич, Юстина Смарш, Анна Мартяк, С. Бойко, І. Масний, Н. Довганьчук, Й. Панас, С. Антонюк, О. Кудрик, С. Чопик, Параска Погорецька, Олена Попович, Катерина Жданюк, Ева Мойсіловська, Анна Козулькевич, Д. Пащак, Агафія Бербелицька, Марта Берестецька, Г. Зварич, І. Чопик, пропущене імя, по $1.00; М. Цуцуляк 50 ц. Разом $55.50.

ЗА КОМІТЕТ:

Ілія Чопик, секр.; **Григорій Музика** скарбник.

СКІЛЬЩИНА ПРОСИТЬ ПОМОЧІ.

В надії на Вашу поміч закупили ми в червни 1924 року гарний, мурований дім при головній вулиці в Сколім, на наш **„Народний Дім"**, за ціну пять тисяч долярів, яку маємо заплатити в трох ратах, до 5. падолиста сего року.

Повіт на шубогий, край переживає тепер дуже тяжкі часи, податки величезні, загальний застій в економічнім життю і ми, знаючи, що власними силами так великої суми зібрати не будемо в силі, звертаємося до Вас, наших братів за океаном, що живете в кращих як ми відносинах і співчуваєте з нами, з горячим закликом:

Допоможіть нам!

Не допустіть до цего, аби через брак готівки умова купна розбилася і куплена нами реальність перейшла в чужі або навіть ворожі нам руки. Не відтягайте від нас своеї помічної руки, за якою цілий наш повіт з довірем простягається. Не забувайте на це, що ми тепер полишені власним своїм силам і від нікого більше ніякої помочі не дістанемо. Ціла наша надія на Вас, а коли голос наш прогомонить по при Ваші вуха безслідно, тоді — на превелику радість наших ворогів — всі наші змагання підуть на марне і наш бідний, занедбаний, темний повіт свого „Народного Дому не побачить.

Громада по нитці, бідному сорочка!

Нехай не [illegible], яка по прочитанню сих стрічок, не відчула би глибокої внутрішньої потреби, докинути від себе кілька [illegible] до нашого „Народного Дому" та не післала би нам [illegible] своеї спроможности своеї жертви.

Всякі грошеві датки просимо пересилати в листах [illegible] на адресу „Управа [illegible] Народний Дім" Кооператива з обм. пор. в Сколім.

Сколе, дня 15. липня, 1924.

ЗА УПРАВУ:

Василь Роїк, купець в Сколім, за наставника; **др. Степан Дольницький,** адвокат в Сколім, діловодець; **Іван Котів,** господар в Сколім, за касієра.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Митвій Костишин.

ВЕСНЯНКА...

(За Шашкевичем).

Цьвітка дрібненька
Бога молила:
Дай мені силу
Щоб я зацвила.
Весна всміхаєсь,
Сонічко гріє,
Хай моє серце
З нею радіє.

. . . .

Вмолила волю,
Що день кріпшала,
Роса мов перли
На ню спадала.
Що рання довгі
Косоньки мила
Виросла цвітка,
Гарно зацвила.
Зацвила... Кругом
Роскішно. Дивись
Ясна головка,
До долу хились
Як буйний вітер
Нишком повіє,
Дрібненький дощик
Личенько змиє.

. . . .

Та лиха доля
Ії судилась,
Заздрости злиднів,
Щоб не дивилась.
Прийшли, корону
Ясну зірвали;
Довгії коси
З жалю зівяли.

Виннипеґ, Ман., Канада, 8, 2, 1920.

ПОДЯКА

Хвальна Редакція „Свободи".

Товариство Народний Дім в Косові складає отсим членам бувшої української Бесіди в Пасайк і всім жертводавцям а передовсім Володимирови Лелетови і Михайлови Стратійчукови за збірку стопятьдесять долярів (150) на відбудову власної домівки.

Просимо Хв. Редакцію о ласкаве безплатне поміщенне сеї подяки, бо пересилка коштувалаб більше, як сама оплата за оголошення, за що вже згори складаємо сердечну подяку.

Др. Рондяк, голова, **М. Котак** за секр.

ПЕРЕТВОРЕННЄ СВІТА.

Ґазоліна перетворила цілий світ протягом останних 30 літ. Дня 4. липня 1894, була пущена в рух перша на світі льокомотива ґазолінова. Ми Американці маємо в теперішних часах перейшло 14,500.000 самоходів, котрі зуживають пересічно 5,500 міліонів ґальонів ґазоліни, не влучаючи моторових бовтів, мотоциклів і т. д. 30 літ тому Трінера Гірке Вино було знане лишень малому числу людий. Днесь читачі найголовнійших часописий в 22 мовах в Злучених Державах і Канаді знають, що Трінера Гірке Вино є найважнійшим помагаючим лікарством зі всіх иних лікарств жолудкових. Нема ліпшого лікарства на брак апетиту, затвердження, ґази, біль голови, безсонність та инші подібні недолегливости жолудка. В разі звихнення, опухнення, або на змучені ноги, уживайте Трінера Лінімент а наслідки будуть подивляючі. Теперішне дошкулювання від мух і москітів є не до знесення, поливайте Трінера Флі Ґез. Коли Ваш аптикар або доставця лікарств не може Вас обслужити сим, пишіть до Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1925.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; Хто хотівби в своім оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1925 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Значіння жидівської релігії для господарського життя.

(З львівськ. дневника Наш Прапор).

Религія народу, або групи серед народу не остає біз впливу на господарське життя даних територіяльних полос.

Жидівська религія зазначує не тільки святочні дні, вона входить в щоденне життя, аж до найдальших подробиць. Жидівський активізм чи пасивізм, в якому не пішов би напрям, застановляється перш за все докладно чи признається в даному випадкові божий маєстат, чи знова заперечує. Жидівський закон управильнює не тільки взаємовідношення між чоловіком і Богом, та загал метафізичних людських потреб, релігійні жидівські книги містять в собі цілі обовязуючі норми, які правильнюють відношення людини до людини, чи людини до природи. Жидівське право є складовою частю жидівської релігійної системи. Право є дане Богом, звичаєво є воно добре і Богу приємне, проте звичаєве право і божий закон творять для жидівства одно нероздільне поняття.*) Самостійної „етики жидівства" не має.

Жидівська звичаєва наука творить внутрішнє джерело, докладнійше — річевий прінціп жидівської релігії. Вона є прінціпом, а не консеквенцією між жидівською звичаєвою наукою, а жидівською божою наукою, вона — нероздільна одноцілість... „Жидівські звичаї, це ніщо инше, як жидівська віра".**) Жид мусить знати найдрібнійші приписи, а кожну дитину навчається систематично всіх релігійних річей. Протягом року має бути перечитана ціла. Ні один народ не придержується так релігійних приписів, як Жиди. Вони-ж є найбільш „богобоязним" народом на землі. Живуть в страху перед божим гнівом. „Побожні — каже Танхума (Куккати 24) не перестають боятися."***)

До цього божого страху долучилися протягом віків ще й инші сили, котрі наказували жидам виконувати точно релігійні приписи. Прикладом — їхня історична судьба як нації. Упадок жидівської держави так поділав, що фарисеї і фільозофи т. зн. елементи, що плекали Едра — традицію і домагалися строгого виповнення закону, стали згодом на чолі жидівства, керуючи ним всевгодно. Жиди, що перестали творити державу, після знищення їхніх національних святощів, збиралися тепер під проводом фарисеїв довкола Тори (цеї носимої „вітчини", як сказав Гайне); стали релігійною сектою, якою керували побожні писменники. Фарисеї виступають, як спадкоємці володарів. Найвизначнійші рабіни творять колегію, що почиталася і рахувалася продовженням старого Синедріону і яка згодом стала найвищою інстанцією у всіх духовних і світських справах для всіх жидів на землі.‡‡) Цим робом закріплено власть рабінів, яка в середніх віках наслідком переслідувань жидівства все росте і кріпшає, так що згодом стає для жидів гнітучою. Чим більше инші народи відмежовувалися від жидів, тим більший був вплив рабінів, тим успішніще любили вони примусити жидів повинуватися законови. „Законне" життя, до якого накликували рабіни, мусіло з внутрішнього дереконання і з серця видаватися жидам найкращим, бо це було одиноке, що їм серед переслідувань і упокорення осолоджувало і піддержувало їхню людську гідність. Релігійна система в Польщі була протягом століть душею для жидів і їхньою фамілійною історією. Світ, природа і люде був для многих генерацій протягом століть тільки фантомом, підчас коли дійсністю — був Тальмуд.♥‡) Студії над Тальмудом були протягом довгих століть помостом до чести і багацтва між Жидами. Найславнійші тальмудисти були рівночасно найловкійшими фінансістами, лікарями, ювілюрами, купцями. Барон Амшень Ротшільд не їв з чужої тарілки навіть тоді, коли сидів побіч цісаря. Ротшільди у Франкфурті були найпобожніщими Жидами.

Магомед назвав жидів книжковим народом — і слушно. Їхня релігія містилась в книжках, які є „джерелом" жидівської релігії. Протягом віків виховувалися жиди на таких джерелах, що були доповнювані і ще доповнюються:

1) До знищення другої святині „Біблія", наш старий завіт; в Палестині читана в еврейській мові; в діяспори в грецькій т. зв. Septuaginta!

2) Від шестого століття по Хр. тальмуд (передовсім вавилонський талмуд) система релігійного жид. життя.

3) Кодекс Maimonidesa повстав в 12 віці.

4) Кодекс „Turin" Якова Ашера (1248—1340).

5) Кодекс Йосифа Каро: Шульхан Арух 116).

На ті „джерела" иншим оком дивиться очевидно побожний жид, а иншим дослідник. Біблія, фундамент на котрому витворилося жидівство є зложеною мазаїкою при співпраці найріжнороднійших письменників.♥♥) Тора т. зн. пять книг Мойсея, що становлять найважнійшу складову часть жидівської релігійної системи в нинішнім вислові повстала із двох готових творів: закон Девтеромікера: Deut. 5, 46—26, 69 (коло 650) і закон Езри і Нелемія Ех. 12. 25—31; 35 до Ler. 15. Num. 1—10; 15—19; 27—36 (около 445 повстав). Свій характер отримала Тора при повороті жидів з Вавилону за перських гальонів Езри і Негемія.

З Езрою і ним основаним Соферизмом поганяється нинішнє жидівство у своїому виді. З впровадженням закону Ерого і Негеміего в 445 р. перед Хр. жидівство майже не змінилось до нинішного дня.

Зі старого завіту тут інтересні тільки: Псальми Йов. Екквезіястес, Книга Ісуса Сірек. Присуди Сольомона (Proverbien). Література Кокмог-а (Chokmeh), становить закон із досвіду висказання.

Біблія йде в двох напрямах: один, котрого джерелом є грец. Suptuaginta — геленська фільозофія і павнок християньства, другий знова вяжеться з еврейською біблією в Палестині і входять до обговорюваного саме жидівського „Закону". Спецефічно жидівський дальший розвій святих письм — починається з часу Езри, є це дійсний твір Соферім (Sopherim), до котрого додано пояснення, додатки святих письм з закрасою геленського світогляду, все це схоплене у форму диспуту. Щоби жидів охоронити перед впливом геленської фільософії загострено формалізм старих письм, Жидівська религія у всіх своїх розвоєвих добах була висловом реакції проти напору вільнодумних тенденцій. Закон Девтеромікера був реакцією проти служби Вараови; священничий кодекс реагував проти вавилонських впливів; пізнійше знова кодекси Маймуніего, Ашера, Кара, мали то саме завдання супроти еспанської культури. Так отже в віках перед і по різдві Христа науки Таннаім-а становлять заборолo проти геленських впливів.‡‡‡*)

Первісні устні традиції „мудрців" скодефікував коло 200 р. Р. Егуда га-Нассі: твори його є Мішна. До нього додали відтак рабіни пояснення, доповнення, а в VI. віці (500—550) угрунтували це Саборeї. Пояснення учених відносячіся до Мішня — це Ґемара, а автора має Аморeї, Мішна і Ґемара разом взяті творять тальмуд, котрий ділиться на вавилонський і палестинський. Тальмуд редаґований Сaбoрeями перейшов до потомства.

Хто хоче знати тальмуд мусить читати його тексти в нім. переводі Лазара Ґонадшекіна. До передвступної студії надається передовсім тарктат Баба мелія — в переводі д-ра Замтедра 1876. Виїмки тальмуду є т. зв. „Малі трактати": Дерек Ерез Бабба, Дерех Ерез Сутта. Ті трактати називаються Цунц Zunzethitsche Hagada) тому, що стараються пояснити життеву мудрість. Вони здобули великий вплив на жидівське народне життя і тому є для нас дуже інтересні. Побіч Біблії найбільше поширені між всіми верствами жидів.

Вони творять головно лектуру для ляїків, як молитвенники і виховуючі письма жидів. В перекладі нім.: Rabbi Nathaus Syrtem der Etlik und horal. vom kaim Pollak 1905.

Відомим є, що талмуд становить центр жидівського релігійного життя. З початку був законом для вавилонських жид. громад (Gaone). Офіціяльною маркою для строго віруючих жидів становить релігійна книжка — Шульган Аруха. Це все джерела, з котрих жидівство черпає свій матеріял для релігійних представлень і письм. Релігійний матеріял побожних жидів походить з обявлення, або сотворений мудрцями. Обявлення є Устний, або письменний. Писана часть находиться в біблії — святі книги: Канон стверджений мужами великої синагоги, складається з трох частей: Тора (пятикниже), Небіім (пророки) і Кетубім (решта письм). Тора є обявлена Мойсееви Богом на горі Синай. Жиди вірять, що там кожда буква, кожде слово і реченне є святе, бо походить від Бога та є незміняеме. Устне передання тори також обявлене Богом Мойсеєви на Синаї, але не могло бути зараз списане, тому повстало аж після збурення другої сьвятині — у Мішма і Ґемара. Крім цього талмуд містить ще рабінські письма і гагада. Що з цего являється для жидів релігією, а що тільки релігійними письмами? Систематичної догматики в жидівській теольогії немає, жидівська релігія є проти систематично-догматичного формування. Для пізнання духа жидівської релігії служить: — біблія, талмуд і рабінська література. В талмуді знаходяться ріжні протилежні твердження: тому все можна доказати на підставі талмуду. В однім випадку талмуд заохочує до дісанря, в иньшім оправдує, як віруючий вже з иньших причин щось робить або вже зробив. Авторітет письма вистарчає, щоби зробити щось, бо це Боже обявлення і одно місце вартае стільки, що й друге, Рабіни зміняють часто інтерпретацію відповідно до часу та обставин. В торі сказано: „Після передання наших мудрців Бог дав через Мойсея жидів. народови 613 припитів а іменно 248 приказів а 365 заборон. На підставі тих жидівських наук треба доказати значіння для капіталізму і господарського життя.

Основні ідеї жидівської релігії.

В жидівській релігії є ці самі провідні ідеї, що характеризують капіталізм. Не треба мішати жидівської релігії з ізраільською релігією. Знаємо хто її сотворив. Софер був цим, за котрим пішла громада учених писателів, які це діло докінчили, Як її сотворено? Ані пророк, ні віщун, ні піяк, ані могучий король: оден Софер. Повстала не з непереможного напору внутрішної поетичної вдачі — випливу роздираючого грудь болю душі, ані з набожного настрою духового. Ні — повстала із наперед передуманого пляну: це рівне розвязання дипльоматичній задачі. Програмово: народови треба вдержати віру-релігію. Століттями обдумувані і розвязувані науки додавано до попередних наук.) Жидівська релігія носить сліди цего поединчого способу повстання: вона представляєся як наскрізь твір розуму, як в органічний світ — запроектований твір доцільних думок, механічно-артистично зложена, на це вирахована; знищити і підбити собі весь природний світ, а на його місці поставити свою владу. Раціоналізм, оце слово, котрим можна обняти всі ці особливости — раціоналізм є на рівні підставою юдаїзму як і капіталізму. Раціоналізм або інтелектуалізм: єствені напрями поставлено в протиставленню до таємниць штучок. Жидівська релігія не знає містерій. Одинока на земній кулі! Не знає стану ошоломлення в котрім віруючий лучиться з Богом; не знає стану, котрий всі инші релігії підносять як найвисший і найсвятійший. Згадати тільки про лібацію Сома у Гіндусів, про жертву-гоми у Перзів; пригадується Дионізії, пророчах в Греції та письма Сибіллі, з котрих розумні Римляни черпали ради, бо творили їх женщини котрі в стані апольонского одушевлення віщували. Так відчував хорий Магомед, коли в екстазі падав на землю. Також християнство, оскільки не є зюдаїзоване, має науку в одній три особі, культ Марії, підчас коли жидівство з гордістю і з легковажанням ці місячні черти осуджує. В инших релігіях стичність з Богом відбувається в душевнім захопленню, в жидівських божницях, котрі не припадково називаються „школами" читаеся: так призначив Езра, і того строго придержуемося. Чужі є містерії для жидів, але й чужі для святого захоплення божественности в світі зимслів. Не знають і не хочуть — нічого знати про Астару, про Дафну, про Ізіс і Озіріс, про Афродиту і Фріка, діву Марію. Просто беруть зі свого культу: Єгова говорив до Вас з огню, голос ви чули, але постати жадної (Ueut 4 12). Проклятим є той, що різьбить або відливає образ Єгови, діло артистичної руки... (Ieut 27, 15).

Що дальше зближує жид. релігію до капіталізму: умові управильнення торговельного договорення — умова між Єговою і Ізраілем. Ціла релігійна система це ніщо инше, як умова між Єговою, а його вибраним народом: договір зі всіми облігаторними консеквенціями, ученими договорами. Бог приобіцює щось і дає щось, а вірні мають йому за це відвдячитися. Не має після Тори такого випадку стиглости чоловіка з Богом, деби чоловік зробивши щось, не одержав за це від Бога нічого. Тому й не повинен чоловік молячися зближати до Бога не маючи в руці чи то сам, чи від своїх Батьків, якоїсь відплати за те, що просить.*) Нагорода і кара наступає в части на землі, вчасти на другому світі. В таких умовинах показуєся потреба постійного розважування користий і шкоди, що може принести ділання або залищення і дуже замотане ведення книг кождого з порядку, — конто винен — має. Яку дорогу повинен вибрати чоловік, щоби заслужити на небесах на нагороду, а не на кару. Кождий має знати, що є всевідюче око, і всьочуюче ухо, і всі діла і слова кождого чоловіка записується до книжки. Кождий має своє конто. Всі слова чоловіка, навіть жарти, записується йому там: Рут рабба (Ruth rabba) 33 а подає, що записує це Елія, а опісля Естер рабба 86, а полагоджують цей інтерес ангели, инші писменники подають иньших. Так отже має чоловік свій рахунок в небі. Кочелет рабба 77 с вимагає перед смертю приготовання, щоби чоловік упорядкуван свій „рахунок". При кождій нагоді робиться на бажання витяги конта: коли ангели обвиняли Ізмаїла, пита Бог: „який є його теперішний стан? (Saldo). Чи в цій хвилі є він грішник, чи праведний? т. зн. чи переважають гріхи, чи добрі діла? Ангели відповіли йому: він праведний і т. д. По смерти кождого чоловіка замикається його рахунок і витягається сальдо. Зі суми і ваги добрих діл та проступків виходить праведність або засуд кари. Вислід рахунку подається до відома людині.**)

Таке ведення рахунків не легке. За біблійних часів — як добрі і злі діла уходили часто безкарно то ца бухгальтерія була упрощена. Пізнійше, як кара і нагорода стали вічними або дочасними то провадження книг було незвичайно замотане і допроваджено його у тальмудсько-мідразішній теольогії до повної бухгальтерийної системи в нашому світському розумінню. Від тоді розріжнено проценти від капіталу. На другий світ задержувано капітал для чоловіка, а процентами користувався він на цему світі у формі ріжних благодатий.

В такий спосіб, як жидівська теольогія представляє конто коренти з Богом, приходить ще одна основна ідея капіталізму: ідея доходу-зиску. Кождий гріх після рабінської теольогії приходить поодиноко, як відчислене і зважене діло. „Кара оцінюється обєктивно, а не після субєктивної образи".***) Добрі або злі діла без огляду на це серед яких обставин вони повстали, додається і порівнюється, як гроші. А що чоловік ніколи не знає чи могти-ме більше записаних добрих діл чи злих, тому й до кінця життя робити-ме добрі діла, як схоче щоби і ті добрі вчинки, що вже зробив були йому пораховані.

З цею розвязкою сумовання поодиноких вчинків у відношенню особисто гріхо-вини, як це пріняла жид. моральна теольогія, йде паралельно високоцінення здобути гріш як обсолюдного середника ухиткової вартости. Авотри виславляють здобуття гроша, коли напоминають своїх вірних при нагромаджуванню великих запасів дібр. „Як ти правдивий Ізраїль — каже в одній з цих жид. книг,♥*) — то не здобувати-меш нічого для себе тільки все здобувати-меш як средство для діла приемного Богу". Ціле твое життя це тільки одно завдання, — всі добра і приємности тільки середником для цего завдання... а до цего завдання належить, де сила і релігійна спроможність покаження приемности і нагромаджувати добра, але не як ціль, тільки як средство до виповнення наложених Богом обовязків." Хто знає правдиве жидівське богослуження то пригадає собі: заки принесуть в синагозі зі святої шафи — закон-тору йде оден жид і стукає довкола катедри-вівтаря та закликає до продажі: „Хто продає Hozoa ve hachenosa? Хто продає Hagcoah (піднести тору) і т. д.♥‡) Рабіни промовляючи в синагозі часто розвивають найтруднійші економічні проблеми. Треба навести кілька рядків талмуду на доказ цего: Baba mezia 42 a: Чоловік повинен все свої гроші мати в ужиттю, все поділити на три части свій маеток: одну третину умістити в нерухомостях: одну третину в товарах, а одну трету часть мати в обороні."

Pesahim 113 a: Рабін казав до свого сина Айби:.. ходи, хочу тебе тепер вчити світських річей: ♥е порох находиться на твоїх ногах з дороги, продай твої товари. (Отже скорий оборот вказує) що значить та паралельність о основних ідеях жид. релігії і капіталізму? Подібність і вплив на розвій капіталізму є ясний, а чи це тільки припадково чи пляново дальше буде.

---

*) M. Laxarus Etik des Judentums (1904), 67, 68 i t. d.

**) Herman Cohen, das Problem des Juedischen Literatetore.

***) Цит. у Ф. Вебер, Altsynagogale Theologie (1840), 273.

‡‡) I. Wellhansdn, Israel u. Jued. Gesch, 340.

♥‡) J. Fromer, Vom Ghetto zur modeinen Kultur (1906), 247.

♥♥) Тут н емісце на критику Біблії, а подам тільки творів, що можуть творити вступ: Lithel, vie Eustehing d. Bibel 5. Aufl. 1391. Для історії та книжка особливо Adalbert Merx, vie Buecher Moses, u Josua, 1907. i Ed Meyr die Enstalungd. Judentumx 1896.

‡‡‡*) M. Friedlaender, Geschichte der juedischeu Aoologetik (103).

*) F. Weber, Altsynagogale Theologie (1880). **) У. Ф. Веббера а. а. O. S. 270 ff. ***) R. Jos. Albo, Buch Jkkarim, Gryndund, Glaubenslehren der mosaischen Religion (15 Jahrh) Kap. 46 ff., ‡‡) S. R. Kirsch Versueche ueb erJissroael Pflichten in der Zerstreuung. 4. Aufl. 1909 Kap. 13. особливо §§ 100, 105. ♥‡) J. F. Schroeder, Talmudisch-rabinisches Judentum (1851) 47 f.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 7.30 вечером в пятницю, 15. серпня в гали Укр. Нар. Дому, 72 Моріс стр. На сей мітинґ кождий член обовязаний прийти і принести свою вкладку оден місяць наперед — так зайшла увхала на піврічнім мітинґу. На сім мітинґу буде приниматись нових членів до Тов. і до У. Н. Союза, також родичі, котрі еще не вписали своїх дітий до молодечого У. Н. Союза, нехай впишуть, бо тепер богато припадків буває то не одні родичі жалують, що не вписали своїх дітий до Молодечого У. Н. Союза і Ви уважайте, щоби не було запізно. — А. Кругляк, предс.; Г. Павлик, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, буде мати звичайний мітинґ дня 16 серпня точно о 8. год. Проситься кождого явитись на мітинґ і заплатити свою вкладку. Місячні мітинґи відбуваються в Народнім Домі, 72 Моріс стр. — Йосиф Крайник, пр.; Семен Кусень, секр.; Николай Демкович, касієр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітинґ відбудеся в суботу, 16. серпня, о годині 6.30 вечером в гали церковній при Чарлс ул. Проситься всіх як один прибути на мітинґ. — Войтко Струш, предс.; Іван Іванців, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св .Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів і членкинь, щоби прибули на місячні збори в суботу, дня 16. серпня с. р., точно о годині 8. вечер. в Укр. Нар. Домі, 217 Іст 6. ул. На зборах будуть важні справи до полагодження. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, бо впротивнім разі будуть суспендовані, відтак щоб не було яких нарікань. З неявившимся членом на зборах поступиться після статута. І. Солтис, предс.; Н. Марків, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Богд. Хмельницького, від. 22, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітинґ відбудеся 16. серпня, о год. 7. вечером, у гали церковній, 162 Норт 5-та ул. Проситься членів, щоб прибули всі як один, бо суть дуже важні справи до полагодження. Взиваеться членів, щоби приходили на мітинґи кождого місяця і вирівнували свої вкладки як Тов. і Союзові так і за діти Союзові. Коли член не може прибути на мітинґ, зволить завідомити секретаря; адреса: 186 Grin St. Brooklyn, N. Y., бо вразі занедбання підлягають карі після статута 25 цнт. а ті кари по трох місяцях будуть зараховані до вкладки місячної. Проситься членів привести нових членів до Тов. і до У. Н. Союза. Вашим обовязком орґанізуватись до своєї орґанізації а не по жидівських орґанізаціях. — Михайіл Баглай, предс.; Михаїл Більський секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 3. годині попол, в неділю, 17. серпня в гали Ккр. Нар. Дому, 6177 Ґленмор Евню. На порядку нарад суть важні справи. Проситься всіх членів прибути. — Ю. Бліхар, предс.; О. Турінець, секр.

СКРАНТОН, ПА. Тов. ім. Успенія Пр. Богор.., від. 123, повідомляє, що піврічний мітинґ відбудесь о 1. год. попол. в неділю, 17. серпня, в гали церковній при North Seventh Ave. На порядку нарад справозданне касове і другі важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кари $1, а урядник $2. — Микита Кузьмин, предс.; І. Тарас, секр.

ЕКСПОРТ, ПА. Бр. св. Василія, від. 101, повідомляє, що місячний мітинґ відбудесь о 2. годині попол., в неділю, 17. серпня, в домі F. Zvir, улиця Манор. Мусимо полагодити членські вимоги, котрим належиться поміч. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Іван Бразинец, предс.; Ф. Звір, секр.

ПЕН АЛЕН, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 95, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеся дня 17. серпня о год. 2. попол., в домі Матвія Романишина при Пен Ален улиці. На порядку нарад є важні справи до полагодження, тому мають явитися всі члени. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Н. Ґіль, предс.; Т. Гурин, секр.

МАТТІТОК, Л. АЙ. Повідомляється членів Бр. св. Івана Хрестителя, від. 256, що мітинґ відбудеся в неділю, 7. серпня о годині 2-гій пополудни в домі Романа Демчука в Mattituck, L. I. — Мих. Небор, предс.; Роман Демчук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Ґеорґія, від. 239, повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться в неділю, 17. серпня, в гали А. У. Горожан, 847 Френклін ул. Є конечно, щоб кождий член явився на тім мітинґу бо будуть дуже важні справи до полагодження. Будесь принимати нових членів до У. Н. Союза і до Бр. після статута. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Ів. Хмелик, предс.; А. Тоганчин, кас.; Ів. Писечко, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. ім. Ів. Франка, від. 83, що мітинґ відбудеся в неділю, 17. серпня о годині 1. пополудни під ч. 847 Н. Френклин ул. Обовязком кождого вирівнати свої вкладки, бо впротивнім разі буде суспендований. — Роман Карбовник, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться дня 17. серпня в неділю пополудни о 2. год., на гали церковній під ч. 127 Пар. ул. Проситься всіх членів явитись на час, а передовсім члени довгуючі нехай прийдуть і вирівнають свої залеглости бо инакше поступиться з ними після статута. — Мих. Довгий, предс.; Н. Хабінець, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, подає до відома, що мітинґ відбудеться в неділю 17. серпня о 2. годині по обіді, в церковній гали при Честнат стріт. Обовязком кождого члена сего Т-ва прибути на сей мітинґ і заплатити свої місячні вкладки, щоби не наразитись на суспендованне. Також єсть обовязком кождого члена постаратись о нові члени до Союза за 2.00 доляри а до Т-ва без вступу; так принимаємо сего місяця, користайте з нагоди. Єсть до полагодження справа автинґу, котрий устроює Т-во на день котрий буде оголошений в часописі „Свобода". Неявившийся член на мітинґу і автинґу заплатить кару по одному доляру за одну неприсутність. — В. Мандзій, предс.; С. Пилипишин, секр.

КОРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Михаїла, від. 55, повідомляє всі хсвоїх членів, що дня 17. серпня в гали парохіяльній відбудеться мітинґ. На тім мітинґу мусять явитись всі члени і вирівнати свої вкладки. О год. пів до четвертої попол. відбудуться великі збори українські, на котрі повинни явитись Українці всі як один з Батлімор і Кортіс Бей, тому що буде зорганізована українська перша Січова сотня. Отже на се тепер час і пора для всіх як оден показати ляхови, що не спимо і тут в стейті Маріленд. — Яків Семенків, предс.; Ник. Шандровський, секр.; Василь Будагази, кас.

МІЛВОКІ, ВИС. Тов. ім. Ів .Франка, від. 103, повідомляє всіх своїх членів, що мітинґ відбудеться в неділю 17. серпня, зараз по Службі Божій в гали парохіяльній. Проситься всіх членів прийти на сей мітинґ. Будесь принимати нових членів. — Т. Танін, пр.; В. Колодрубець, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о год. 7.30 вечером в суботу, 16. серпня в гали церковній під ч. 303 Гудсон Еве. На порядку нарад є важні справи, то просимо членкиць явитися. — Юстина Лиса, предс.; Зофія Чернець, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

Вальдемар Бонзельс*)

БОРОТЬБА ГАСАНА З АЛЕЮ.

Над самим потоком, на гильці липи співала очеретянка**).

Сиділа серед чудного листя, так гарно укрита, що люде, які бодай раз уже не сиділи на дереві, не можуть цього навіть догадуватися. Всі листки там на долі, що на них могла глядіти очеретянка, були такі гарні сочисто-зелені. Малесенькі сонішні тарілочки видно було на них, а у синій воді так чудово віддзеркалювалися. Та ще гарнійші, були ті понад головою птички. Виглядали наче з ясно-зеленого скла, з приємним золотим сяйвом.

А для відголосу співу, чи можна подумати собі що кращого, як отверту хатину з листя. Увіходить туди світло, запах цвітів і тепленький весняний легіт. Така хатинка прикрита, а таки отворена, доступна для всього ясного, а таки укрита. І якраз це, що желається стільки співців, сповнилося для очеретянки так чудово. Тож легко зрозуміти, що вона співала май же цілий ранок.

Мило й ясно, наче спадаюча по ріжноцвітних камінчиках вода, нісся спів по осяяному лісі. Здавалося, сонце світить яснійше як передтим. Пишно стояли дерева на темній землі а цвітки клонились у свойому щастю так поважно, у своїй красі такі багаті, що світ здавася досконалим. Маленька птичка співала неструджено.

В долині, під папоротю сидів їжачок Гасам. Слухав співу птички. Не міг рішитися кинути місце, де перебував цвітовий ельф. По перше то було щось дуже незвичайне, а по друге тут і без нього було так гарно. Вкінці треба було перебити це своїм апетитом і так звернути немилу увагу, пожерти богато мешканців левади. Алеж поживи можна було собі шукати й де инде. Ліс був великий, а Гасан сильний у ногах. Я дійсне, — щоби догодити цьому ельфові — їв би лише самі ростини (думав собі їжак) пробувавби живитися травою, та я наперед знаю, що не видержавби цього. Дурниця, вже щось найдеться. Полювати му де инде, а житиму тут.

Понад ним серед галуззя зашелестіло. І Гасан крізь зелені віяльця папороті побачив вивірку. З гилі на гилю, зіскочила аж на землю, коло самої його криївки. Гасан зішився спитати ради, хоч він щоправда не дуже знався з вивірками. Вони для нього були занадто рухливі. Їжак виступив вивірка раз так далеко, як широкий був потік.

— Гей! Ви черевайку, як можете лякати так когось! — викликнула вивірка задихано. — Ходіть і послухайте, як мені серце бється. Або ні, останьте там, ти кільчаста свинко!

— Алеж даруйте — сказав їжак засмучено — я ні це ні те. Що то є це перше взагалі не знаю, але кільчастою свинею я зовсім не є. Я Гасан, їжак.

— Мені це зовсім байдуже,— була сердита відповідь. Звичайно, була вивірка богато чемнійша, але вона дійсно дуже перелякалася. А тоді тратила легко рівновагу, ввічливість.

Гасан виправдувався. Тепер уже вивірка вірила, що йому сталася кривда.

Вивірка сиділа в траві. То було так гарно. Гасан почувався біля цього гарненького звірятка, дійсно якимсь отяжілим влізливцем. Він так радо обняв би її, така миленька була її головка з гострокінчастими вухами; темні розумні, очі, широкий пушистий хвіст, що луком піднімався понад гарним тілом, ясної червоно-бурої краски, наче осенню букове листя.

— Не беріть мені за зле, — сказав їжак ще раз — я не хотів злякати вас — та що ви хотіли сказати...

Вивірка пізнала, що їжакові вона сподобалася. Тому була вже дещо приязніща. Та з цього, що сталося, не слід ще думати, що їжак то глупе або неповоротне звіря. Зовсім противон, їжак дуже розумне сотворіння, зовсім не таке дурненьке, як здавалосяби на перший погляд. Самособою, вивірка під поворотністю розуміє зовсім щось иншого, як їжак.

— Я нині рано заспала — сказала вивірка й приглядалася незнакомому. — Що ви саме шукаєте тут?

— Я хотів спитати, чи не гарно булоб поселитися тут.

Вивірка видивилася цікаво.

— Ага, туди стежка в горох! Отже: я називаюся Лі і я рішаю про те.

(Конець буде).

*) Вальдемар Бонзельс, це один із найвизначнійших сучасних німецьких письменників. Називають його „німецьким Кіплінґом". Твори його перекладають на всі культурні мови. до найгарнійших слід зачислити повість із життя бжіл п. з. „Бжілка Мая". Перекладено цю повість м. и. на: російську, польську, шведську, голяндську, фінляндську, еспанську, норвежську і японську мову. Український переклад готовиться до друку.. Отсе оповідання вийняте з книжки п. заг. „Himmelsvolk". У Бонзельса всі звірята говорять, фільозофують, як це стрічаємо прим. і в українських народніх оповіданнях із життя звірят, або у Франкових „Коли ще звірі говорили". Отсе оповідання про геройського їжа Гасана, який перестерігає вивірку Лі перед укушенням мідянки (гадюки) Алі, де їж побіджує гадюку, — має собі рівне хіба у славному вбийнику вужів Мунґо, Редярда Кіплінґа.

**) Очеретянка (птичка) Motacilla Salicaria.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

І. БАРАНИ А СВИНІ.

Казка Бартельса.

(З білоруської мови переклав і пояснив В. Окунь).

Почитай Чин Чина, історик був славний,
Що описав в книжці наш край стародавний.
Він вже дуже давно списав таку повість.
А чи правду пише, то на його совість!
І ось що він каже: Давними часами,
Як наша землиця лиш лугом, степами
Покрита вся була, барани довільно
Цим богатим краєм володіли спільно.
Так булиби жили в любові і згоді —,
Та щож? Їх захланність стала в перешкоді.
Хоч всі мали в себе всего подостатком,
Хотіли ще других підскубать крадьком.
І ось одні другим в степи забігали,
І там їм травицю до чиста спасали,
Або ще-й навмисно нищили всю пашу,
Щоб докучить другим, наплювать у кашу.
Іза цього вели війни між собою
Водились за чуби, пімстою страшною
Горіли на себе. Аж одні побиті —
Рішили Цапа князем своїм зробити,
Й закликали його з ліса в полонину,
А звідси дальше в широкий степ, долину:
„Иди до нас княжить: ми тобі податок
Складать за це будем. В нас всього достаток:
Кожухів, вовни і сира старого.
Що лиш забажаєш, не бракне нічого!"
Прийшов Цап з пастухами лад заводити,
Та від границі вовків й свиней гонити.
Щож? мудрости не було! Свині без принуки
З своїми пастухами в степи їхні пхались,
Аж врешті поволи цей край їм забрали.
І ніби від вовків овець хоронили,
А собі з них вовну й кожухи робили.
Лишився Патлач лиш з баранами хамами.
Вовкам же це було дуже до вподоби,
Немов позбулись вони злої худоби.
Як став свинар сам владцем, в тійже годині
Зігнав в одно стадо з баранами свині.
Ал тій не скінчилось, бо оба народи
Не могли іжжитись, не прийшло до згоди
Ріжноязичні!
Хоч під одним були самовладним паном,
То свиня свинею, а баран бараном.
Свиня землю рие і ціла у гною,
А овечка хоче найти волю свою;
Свинаря за пана признати не хоче
Й свині вівця стерпіть не може на очи.
Свинар розізлився й видав такий приказ:
Вибити всі вівці, — ось тут їхній виказ. —
„Аж доки не стане свинею овечка,
Не ляже до гною і піде до хлівечка".
Йде свинар в поле, за свиньми шукає,
А тут всюди вівці, а свиней не має.
Задріжав із злости із ялку заразом
Тай і світ сповістив ось таким указом:
„Перемінить нарід баранів у свині,
А хто не піддасться, згине зараз нині".
Приказав так далі: „Свині наймудріщі
Винайдуть папери, які найдавніщі
На якихби прадід свиней підписався,
Що край був все свинський, від свині зачався,
Й вівці були свиньми, як і усі свині,
А вівцями стали тому тільки нині,
Що пан їх був добрий, що жили в розкоші,
Виросла їм вовна, не їли їх воші,
Щітина облізла, виросли їм роги,
І голос змінився і вигляд і ноги."
Свинячі будреці так проголосили:
„Світ колись для свиней боги сотворили!
Свинар, це наш цар на світі единий
Хтож того не слуха, хай зараз і згине.
Потім прийшли иньші укази, програми:
„Як ось хто де догляне барана з рогами
Хто зачує мову овечого роду
І донесе власти, — возьме нагороду.
Голови з рогами кати постинають,
Хіба доживітно ті вівці признають,
Що свиньми є з роду і свиньми зістануть".
І знов указ другий пійшов на овечки:
„Що хто вовну має, не сміє нкіоли
Пити води з річки або із кернички,
Ані трави пасти, ні в лісі ні в поли,
Хіба, що безрогів десяток присягне,
Що той і той другий, хоч і в кожушині,
Ненавидить своїх, а за свиньми тягне,
В души є свинею, і живе як свині".
Далі указ третій: „Як хто із ягняток
Голосом овечим коли обізветься,
То тому від лоба до самих запяток
Шкіру всю без жалю з тіла відідреться,
А як після того свинею не квикне,
Та раз тільки бекне, то рвать йому тіло,
Поломити кости, доки не привикне
Рохкати по свинськи." Так то ішло діло
Судний день зробився о овечій дружині.
Шибениці гнуться, поле червоніє
Від крови невинних. Тисячі їх гине
З голоду і спраги, а других злодії
На захід загнали на вічну загладу,
Щоб аж там робили в своїй мові раду.
Позбивані роги, обстрижена вовна.
Ідуть бідні вівці по чужому полю;
Нігде ні травички; земля свиней повна,
Вівці тільки стогнуть з голоду і з болю,
Всюди повно гною, — така то новина,
А її списав нам „Почитай — Чин — Чина".

II. ВЕДМЕЖИЙ СУД.

„Байка Евгена Гребінки.

Лисичка подала в суд таку бумагу (жалобу),
Що бачила вона, як попелястий віл
На панській ґоральні пив як пяниця брапу,
Їв сіно і овес і сіль."
Суддею був ведмідь, вовки були підсудки, (судді)
Давай вони його по свойому судить
Трохи не цілі сутки: (то є добу)
„Як можна гріх такий зробить!
Воно булоб зовсім не диво,
Колиб він їв собі мясиво," (як пан)
Ведвідь сердито став ревіть.
— „А то він сіно їв! вовки завили.
Віл щоєь почав був говорить.
Та судді річ його з починку перебили,
Бо він ситенький був, і ось постановили
Та приказали записать:
„Понеже віл признався — попелястий,
Що він їв сіно, сіль, овес і всякі сласти, (солодощі)
Так за такі гріхи його четвертувать
І мясо розідрать суддям на рівні части,
Лисичці-ж охлапи віддать."

III. ГАЛИЦЬКА ІДИЛЛЯ.

(З „Нової України").

(опис з селянського життя про нових польських кольоністів через **Олеся Бабія**).

Від оселі до оселі
Блудять вісти невеселі,
Ділять, ділять панські землі на парцелі.

Снилось, снилось нам віками,
Що ті ниви із лугами
будуть наші, будуть з нами, будуть з нами.

Спрацювали ми тут руки.
Їм богатство, нам лиш буки.
Чей спочинуть наші діти, наші внуки.

А сьогодні — камінь в груди:
Землю взяли чужі люде;
Що то буде? Що то буде? Що то буде?

Кольоністи йдуть, як хмара,
Саранча, вовків отара.
Що за смуток, що за кара, що за кара!

Кольоністи горді, ситі,
А ми стоптані, прибиті
До Мазурів йдем на службу, у наймити.

Ми землі в пана —
Була відповідь, як рана:
— Ґрунт Мазурам, не для Ивана, не для Ивана.

Ні пісень в селі не чути.
Хтось в серця налив отрути, —
Гонять, гонять наших хлопців в рекрути.

Лиш надія — вина в чаші:
— Чей часи настануть кращі —
Вернуть наші, прийдуть наші, війска наші...

(Вірять ті, що давніще вірили, що не дезертували противні були дезерції).

IV. ГОСТЯМ! ДАВНИМ КОЛЬОНІСТАМ.

Янка Купала Луцевича.

(З білоруського переповів **В. Марченко.**)

Вас ми прийняли хлібом і сіллю
Люде чужії!
Для вас зацвили у наших полях
Цвітки живії.
Стрункі сосонки нашого ліса
Вас захистили;
Для вас ті наші ниви розлогі
Ген простелились.
Наші овечки пухом біленьким
Вас огрівали,
Для вас весною пташки рідненькі
Гимни співали.
Вам цілували щоки горячі
Тіни черешні,
Ви пили радість із святих тонів
Нашої пісні!
Для дітей ваших наші бабусі
Казки складали,
Любити правду маленькі серця
Вони навчали.
Ми як братів, вас синів Світовида
Щиро гостили,
Від нас не стріла ще ва собида
Ми вас любили.
Віки минали! Ми гостя свого
Кровю поїли,
А він зубами в серце відався
Як змій заїлий.

І ви і діти ваші забули
В кого ховались!
А славу й волю, що ми здобули
На торг ви дали.
За щиру поміч ви брата свого
В лахман оділи!
А за великі скарби — для нього
Ви торби вшили.

Люди чужії! Вам не лишиться
Ця наша шкода!
Бо встане местник і кровю пімстить
Кривди народа.

(Конець буде).